GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2008 m. birželio 12 d. [1]

1. Šioje byloje pagal EB 88 straipsnio 2 dalį Komisija tvirtina, kad Prancūzija, nesusigrąžindama sumų, suteiktų su sunkumais susidūrusių įmonių veiklą perimančioms bendrovėms, per nustatytą laikotarpį neįvykdė Komisijos sprendimo 2004/343/EB [2] (toliau – Sprendimas). Todėl Komisija prašo pripažinti, kad Prancūzija neįvykdė savo pareigų pagal šio sprendimo 5 ir 6 straipsnius, pagal EB 249 straipsnio ketvirtąją pastraipą ir EB 10 straipsnį.

Teisinis pagrindas

Sutarties nuostatos

4. EB 10 straipsnyje numatyta:

„Kad užtikrintų šios Sutarties ir Bendrijos institucijų nustatytų pareigų vykdymą, valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar

2. Prancūzija neginčija nei sprendimo, kuriuo nagrinėjama valstybės pagalba pripažįstama neteisėta, nei kad ji iš principo privalo ją susigrąžinti. Tačiau ji tvirtina, kad ji laikėsi įsipareigojimų pagal Bendrijos teisę.

3. Prancūzija ginasi tuo, kad jos institucijos padarė viską, ką galėjo, kad nagrinėjama pagalba būtų sugrąžinta, ir kad reikalavimas, kad jos pagalbą susigrąžintų greičiau, būtų neįmanomas prašymas. Taip yra ypač tuo atveju, kai bendrovės, kurios gavo pagalbą, vėliau nutraukė veiklą arba pardavė savo turtą.

1 — Originalo kalba: anglų.
2 — 2003 m. gruodžio 16 d. Sprendimas dėl Prancūzijos įgyvendintos pagalbos schemos su sunkumais susidūrusių įmonių perėmimui (OL L 108, 2004, p. 38).

specialių priemonių. Jos padeda atlikti Bendrijos uždavinius.

Jos nesiima jokių priemonių, kurios gali trukdyti siekti šios Sutarties tikslų.“

5. EB 87 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sąlygos, kurioms esant valstybės pagalba iš esmės yra nesuderinama su bendrąja rinka. EB 87 straipsnio 3 dalyje nurodomos aplinkybės, kurioms esant tokia pagalba vis dėlto gali būti laikoma suderinama su rinka.

6. EB 88 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Jei, paprašiusi suinteresuotas šalis pateikti savo pastabas, Komisija nustato, jog tam tikra valstybės ar iš jos išteklių teikiama pagalba yra pagal 87 straipsnį nesuderinama su bendrąja rinka <…>, ji priima sprendimą, reikalaujantį, kad atitinkama valstybė narė per Komisijos nustatytą laiką tokią pagalbą panaikintų ar pakeistų.

Jei atitinkama valstybė narė per nustatytą laiką neįvykdo tokio sprendimo, Komisija ar kita suinteresuota valstybė, nukrypdama nuo 226 ir 227 straipsnių nuostatų, gali šį klausimą perduoti tiesiogiai Teisingumo Teismui.

<…>“

7. EB 249 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodoma:

„Sprendimas yra privalomas visas tiems, kam jis skirtas.“

Tarybos reglamentas Nr. 659/1999

8. Bendrasis valstybės pagalbos susigrąžinimo teisinis pagrindas įtvirtintas Tarybos reglamente (EB) Nr. 659/1999 [3] (toliau – Reglamentas Nr. 659/1999). Šiame reglamente įtvirtintas principas, pagal kurį pagalba, kuri nesuderinama su bendrąja rinka, turi būti susigrąžinama iš pagalbos gavėjų nedelsiant, kad būtų atkurta veiksminga konkurencija [4].

3 — 1999 m. kovo 22 d. Reglamentas, nustatantis išsamias EB sutarties 93 straipsnio (dabar – EB 88 straipsnis) taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1). Su šia byla susijusios nuostatos liko galioti nepakeistos.

4 — Žr., be kita ko, Reglamento Nr. 659/1999 13 konstatuojamąją dalį ir 14 straipsnį.

Sprendimas

9. Prancūzijos Bendrojo mokesčių kodekso [5] 44f straipsnyje buvo numatytas bendrovių, įsteigtų turint tikslą perimti su sunkumais susidūrusių pramonės įmonių veiklą, atleidimas nuo pelno mokesčio. 1383A, 1464B ir 1464C straipsniais bendrovėms, kurioms buvo suteiktas toks atleidimas, kartu buvo suteiktas atleidimas nuo verslo ir turto mokesčių dvejų metų laikotarpiui pritarus kompetentingoms vietos institucijoms.

10. 2001 m. rugsėjo 12 d. laišku Komisija paprašė informacijos iš Prancūzijos dėl atleidimo nuo mokesčio, numatyto Bendrojo mokesčio kodekso 44f straipsnyje. Vėliau 2002 m. rugpjūčio 19 d. laišku Komisija pradėjo formalaus tyrimo procedūrą, remdamasi tuo, kad atleidimas nuo mokesčio gali būti valstybės pagalba, kuriai taikoma EB 87 straipsnio 1 dalis.

11. Prancūzijos institucijos atsakė 2002 m. gruodžio 13 d. laišku, kuriame teigė, kad ši priemonė nėra valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme ar kad, jei ji buvo pagalba, ji buvo pateisinama pagal Bendrijos gaires dėl valstybės pagalbos, skirtos sunkumų turinčių įmonių gelbėjimui ir restruktūrizavimui [6].

12. Tačiau Komisija nusprendė, kad nagrinėjami atleidimai nuo mokesčių buvo neteisėta valstybės pagalba EB 87 straipsnio 1 dalies prasme, todėl 2003 m. gruodžio 16 d. ji priėmė sprendimą.

13. Šio sprendimo rezoliucinėje dalyje numatyta:

„1 straipsnis

Bendrojo mokesčio kodekso 44f straipsnyje numatyta valstybės pagalbos schema bendrovių, perimančių su sunkumais susidūrusių

5 — Įtvirtintas 1988 m. gruodžio 23 d. Įstatymo 88-1149 (Įstatymas dėl finansų 1989 m., 1988 m. gruodžio 28 d. Prancūzijos Respublikos oficialusis leidinys) 14A straipsniu. 44f straipsnis buvo pakeistas penkis kartus prieš jį panaikinant ir pakeičiant nuostata, kurią Komisija pripažino suderinama su bendrąja rinka (žr. šios išvados 14 punktą).

6 — OL C 244, 2004, p. 2.

įmonių turtą, atleidimo nuo mokesčių forma, kurią Prancūzija įgyvendino pažeisdama Sutarties 88 straipsnio 3 dalį, yra nesuderinama su bendrąją rinka nepažeidžiant 2 ir 3 straipsnių.

2 straipsnis

Pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą suteikti atleidimai nuo mokesčių nėra valstybės pagalba, jei jie atitinka sąlygas, numatytas Reglamente (EB) Nr. 69/2001 [7] arba jų suteikimo metu taikytinų *de minimis* taisyklių.

3 straipsnis

Pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą suteikta pagalba, kuri atitinka sąlygas, numatytas 1979 m. Komunikate dėl regioninės paskirties pagalbos schemų, 1998 m. Gairėse dėl regioninės paskirties nacionalinės pagalbos arba Reglamente (EB) Nr. 70/2001 [8], yra suderinama su bendrąja rinka iki leistino dydžio sumos.

4 straipsnis

Prancūzija privalo panaikinti 1 straipsnyje nurodytą pagalbos schemą.

5 straipsnis

Prancūzija privalo imtis visų būtinų priemonių, kad iš pagalbos gavėjų būtų susigrąžinta visa pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą neteisėtai jiems suteikta pagalba, išskyrus numatytą 2 ir 3 straipsniuose.

7 — 2001 m. sausio 12 d. Reglamentas dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* valstybės pagalbai (OL L 10, 2001, p. 30).

8 — 2001 m. sausio 12 d. Reglamentas dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo valstybės pagalbai mažosioms ir vidutinėms įmonėms (OL L 10, 2001, p. 33), kuriame įtvirtinama speciali valstybės pagalbos suteikimo mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVĮ) tvarka. Ypač jame įtvirtintos kelios sąlygos, kurias tokia pagalba turi atitikti.

Pagalba turi būti susigrąžinta nedelsiant, vadovaujantis nacionalinės teisės procedūromis, jei jos leidžia greitą ir veiksmingą šio Sprendimo įgyvendinimą <…>.

3 straipsniuose nurodyto atleidimo nuo mokesčių) sąlygų, sąrašą. Jame taip pat turi būti nurodytos sumos, kurias kaip pagalbą gavo kiekviena bendrovė. <…>“

6 straipsnis

Prancūzija per du mėnesius nuo pranešimo apie šį Sprendimą informuoja Komisiją apie priemones, kurių buvo ar bus imtasi, kad būtų į jį atsižvelgta.

14. Prancūzija neginčijo Sprendimo teisėtumo. 44 f straipsnio taikymas buvo iš pradžių sustabdytas 2004 m. kovo 4 d. Administracinėmis instrukcijomis 4 H-2-04 [9]. Vėliau buvo pakeistas 2004 m. gruodžio 30 d. Įstatymo 2004-1485 41 straipsniu [10]. Pakeistai redakcijai pritarė Komisija [11].

7 straipsnis

Įvykių eiga po sprendimo

Prancūzija <…> privalo sudaryti baigtinį bendrovių, kurioms pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą buvo taikytas atleidimas nuo mokesčių, sąrašą ir nustatyti kiekvienu atveju sumokėtas sumas.

15. Nuo 2003 m. gruodžio mėn. iki 2006 m. liepos mėn. Komisija ir Prancūzija pasikeitė keliais laiškais ir memorandumu dėl spren-

Prancūzija privalo sudaryti bendrovių, gavusių pagalbą pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą, neatitinkančią (Sprendimo 2 ir

9 — 2004 m. kovo 4 d. „Bulletin Officiel des Impots“, Nr. 43. Apie jas Komisijai buvo pranešta 2004 m. balandžio 26 d. laišku.

10 — „Loi de finances rectificative pour 2004“, 2004 m. gruodžio 31 d. „Journal Officiel“.

11 — 2005 m. birželio 1 d. Sprendimas N553/04, patvirtinantis naująjį 44f straipsnį (OL C 242, 2005, p. 5). Tuo pačiu sprendimu pripažįstama, kad 1383A ir 1464B straipsniai taip pat suderinami su Bendrijos teise.

dimo. Taip pat įvyko trys pareigūnų susitikimai pagalbos susigrąžinimo procesui aptarti. Tačiau, nepaisant susirašinėjimo ir susitikimų, nebuvo susigrąžinta nė viena neteisėtos pagalbos suma.

16. Susirašinėjimai tarp Komisijos ir Prancūzijos institucijų yra chronologiškai nurodyti Komisijos ieškinio prieduose. Manau, kad naudingiau būtų juos apibendrinti atsižvelgiant į kiekvienos šalies pateiktus argumentus.

Paveiktų bendrovių skaičius

17. Pirmasis dalykas, kuris turėjo būti nustatytas, – kiek bendrovių paveikė Sprendimas. Iš pradžių Prancūzijos institucijos apskaičiavo, kad apie 2 000 bendrovių galėjo būti susijusios. Apytiksliai po mėnesio Prancūzija nusiuntė Komisijai preliminarius duomenis, kad apie 4 000 bendrovių galėjo pasinaudoti pagal šias mokesčių nuostatas suteikta pagalba. Komisijai pradėjus procesą, Prancūzija pateikė tris pagalbą gavusių bendrovių sąrašus [12].

Pagalba, suteikta iki 1994 mokestinių metų

18. Pirmame susirinkime Prancūzijos institucijos nurodė, kad pareigos saugoti finansinius dokumentus pagal nacionalinę teisę trukmė yra dešimt metų. Todėl neišliko jokių dokumentų iki 1993 mokestinių metų pabaigos. Komisija pripažino, kad pagalbos, suteiktos iki 1994 m., neįmanoma susigrąžinti. Šita pagalba nėra šio proceso dalykas.

12 — Prancūzija pateikė papildomą pagalbos gavėjų sąrašą kaip tripliko priedą. Šiuose keturiuose sąrašuose Prancūzijos institucijos iš viso nustatė 721 bendrovę. Iš jų 143 bendrovės privalėjo grąžinti virš 200 000 eurų neteisėtos pagalbos. Skaičių skirtumas tarp pirmojo apskaičiavimo ir pateiktų sąrašų (tikrausiai) gali būti paaiškinamas tuo, kad Prancūzijos institucijos tikrino tik bendroves, kurių mokesčių deklaracijoms buvo taikomas „régime réel normal“ (apėmė sumas, viršijančias šiam režimui taikomas *de minimis* ribas) atžvilgiu, ir atitinkamai neatsižvelgė į bendroves, kurių deklaracijos buvo taikomas „régime simplifié“, o taip pat į tas, kurių atžvilgiu buvo taikomas atleidimas nuo mokesčio, kurios buvo žemiau *de minimis* ribos.

Pagalbą gavėjai, kurie nutraukė veiklą

19. Pirmame susirinkime Prancūzija nurodė, kad kai kurie pagalbos gavėjai galėjo nutraukti veiklą. Po dešimties mėnesių Prancūzija pareiškė, kad tokių pagalbos gavėjų buvo apie 140. Trečiame šalių susirinkime Komisija sutiko, kad sprendimas galėjo būti laikomas įgyvendintu, jei bendrovė nutraukė bet kokią ekonominę veiklą.

Prioritetų nustatymas

20. Pagalbos gavėjų, kurie perleido turtą kitoms bendrovėms, atžvilgiu Komisija pasiūlė, kad Prancūzija atliktų tyrimą tik didžiausių bendrovių atžvilgiu atsižvelgdama į tai, ar turtas buvo parduotas rinkos sąlygomis.

21. Kabant bendriau, Komisija pasiūlė, kad Prancūzijos institucijos, susigrąžindamos neteisėtą pagalbą, pirmiausia kreiptų dėmesį į didžiausius konkurencijos iškraipymus. Prancūzija sutiko su šiuo pasiūlymu, bet nurodė, kad tai padalys pagalbos gavėjus į dvi grupes – viena, kuriai priklausantieji visiškai atleidžiami nuo pagalbos grąžinimo, o kita turės būti atidžiai nagrinėjama, siekiant nustatyti tikslią grąžintiną sumą.

22. 2005 m. kovo 16 d. Prancūzija pateikė Komisijai 55 pagalbos gavėjų, kurių kiekvienas, kaip ji nustatė, skolingas daugiau nei 1 milijoną eurų, sąrašą.

Naujos pagalbos suteikimas kai kuriems pagalbos gavėjams

23. Prancūzija pasiūlė suteikti naują pagalbą kai kuriems pagalbos gavėjams. Komisija atsakė, kad neturi būti ryšio tarp naujos pagalbos suteikimo ir pareigos grąžinti pinigus, suteikus pagal sunkumų turinčių įmonių perėmimo pagalbos schemą. 2006 m. liepos 7 d. Prancūzija išsiuntė Komisijai sąrašą, kuriame nurodyti pagalbos gavėjai, kurie privalėjo grąžinti sumas, mažesnes nei 200 000 eurų, ir pasiūlė suteikti jiems naują pagalbą, kuri padengtų jų privalomą grąžinti neteisėtą pagalbą [13].

13 — Yra akivaizdus skirtumas tarp Reglamente Nr. 69/2001 numatytos maksimalios *de minimis* pagalbos ir Prancūzijos nurodytosios. Pirmosios viršutinė riba yra 100 000 eurų. Reglamentu Nr. 1998/2006 (OL L 379, 2006, p. 5), kuris taikomas nuo 2007 m. sausio 1 d., – maksimali suma padidinta iki 200 000 eurų. Nors toks pasikeitimas negali turėti įtakos *iš pradžių* sumokėtai pagalbai, naujasis maksimalus dydis bus taikomas *naujai* suteiktai valstybės pagalbai.

MVĮ apibrėžimas

24. Prancūzija paprašė leisti jai taikyti supaprastintą MVĮ apibrėžimą. Komisija pažymėjo, kad susikoncentravimas ties MVĮ prieštarautų jos prioritetams, nurodytiems pagalbai susigrąžinti. Galiausiai ji išimties tvarka sutiko supaprastinti normalias MVĮ apibrėžiančias sąlygas atleidimo nuo pareigos grąžinti pagalbą tikslais.

Pagalbos susigrąžinimo teisinis pagrindas

25. Antrajame susirinkime Prancūzija paaiškino, kad ji susidūrė su sunkumais rasti tinkamą pagalbos susigrąžinimo procedūros teisinį pagrindą nacionalinėje teisėje ir kad reikia priimti poįstatyminį aktą ar pakeisti įstatymą norint reikalauti, kad gavėjai grąžintų pagalbą. Nepanašu, kad buvo iš tikrųjų padaryti kokie nors nacionalinės teisės pakeitimai. Užuot tai padariusios, Prancūzijos institucijos pradėjo susigrąžinti neteisėtą pagalbą *ad hoc* pagrindu.

26. Ši *ad hoc* procedūra reikalavo pagalbos gavėjų bendradarbiavimo. Be to, tam tikri procedūriniai veiksmai turėjo būti atliekami prieš tai, kai neteisėta pagalba galėjo būti susigrąžinta. Prancūzija pabrėžė, kad svarbu tiksliai apibrėžti susigrąžintinos pagalbos sumą prieš išsiunčiant nurodymus grąžinti šią pagalbą, ir rėmėsi tam reikalingo administracinio darbo apimtimi. Prancūzija taip pat pažymėjo būtinumą išvengti vėliau po susigrąžinimų galimų pagalbos gavėjų ieškinių valstybei.

Pagalbos susigrąžinimo tvarkaraštis

27. Komisija paprašė Prancūzijos institucijų pateikti pagalbos susigrąžinimo iš didesnių įmonių, esančių už regioninės paskirties pagalbos zonų, tvarkaraštį. Tai nebuvo padaryta.

Pagalbos susigrąžinimo delsimo paaiškinimai

28. Prancūzija pateikė keletą politinių paaiškinimų dėl neteisėtos pagalbos susigrąžinimo delsimo: nagrinėjamų bendrovių reakcija;

galima žala verslui dėl pagalbos susigrąžinimo; rizika, kad tai turės įtakos darbo vietoms ir galimas neigiamas poveikis, kurį gali sukelti didelio masto neteisėtos pagalbos susigrąžinimas vykdant Prancūzijos referendumą dėl Sutarties dėl Konstitucijos Europai.

Grąžintinos pagalbos suma

29. Komisija paprašė Prancūzijos paaiškinti, kaip ji ruošiasi apskaičiuoti iš kiekvienos pagalbos gavėjo susigrąžintinos pagalbos sumą. Prancūzija paaiškino, kad jos apskaičiavimas būtų grindžiamas nauda, kurią kiekviena bendrovė realiai gavo iš pagalbos. Komisija jau buvo nurodžiusi, kad toks pagrindas konceptualiai yra neteisingas ir todėl atmetė Prancūzijos pasiūlytą susigrąžintinų sumų apskaičiavimo metodą.

Pagalbos susigrąžinimas

30. Komisija paprašė Prancūzijos pristatyti jos pasiūlytą neteisėtos pagalbos susigrąžinimo procedūrą. Nepanašu, kad tai buvo padaryta.

31. 2006 m. sausio mėn. Komisija paprašė Prancūzijos išsiųsti bendrovėms, kurias ji jau nustatė ir kurių atžvilgiu neteisėtą pagalbą jau apskaičiavo, grąžinti pagalbą įpareigojančius raštus. Po dviejų mėnesių Komisija paprašė patvirtinti, kad įpareigojimai buvo nusiųsti. Kai šis procesas buvo pradėtas 2007 m. balandžio mėn., Prancūzija dar nebuvo nusiuntusi įpareigojimų grąžinti valstybės pagalbą.

32. Komisija 2004 m. rugpjūčio mėn. pradėjo reikšti susirūpinimą, kad ir toliau veiksmingai nesusigrąžinamos grąžintinos sumos. 2005 m. sausio mėn. Komisija nurodė, kad susigrąžinimo procesas turi būti pradėtas iki balandžio mėn., ir pagrasino pareikšti ieškinį pagal EB 88 straipsnio 2 dalį. Prancūzija atsakė į šį laišką kovo viduryje. Po metų (2006 m. kovo mėn.) Komisija dar kartą pagrasino pareikšti

ieškinį pagal EB 88 straipsnio 2 dalį. Prancūzija atsakė 2006 m. liepos mėn., pabrėždama sunkumus, su kuriais ji susidūrė, ir pridėjo du sąrašus bendrovių, kurios neturėjo lėšų, iš kurių galėtų grąžinti pagalbą.

33. Gavusi šį laišką Komisija pradėjo procesą Teisingumo Teisme pagal EB 88 straipsnio 2 dalį.

Procesas Teisingumo Teisme

34. Komisija prašo pripažinti, kad Prancūzija neįvykdė savo pareigu pagal Sprendimo 5 ir 6 straipsnius, EB 249 straipsnio ketvirtąją dalį ir EB 10 straipsnį.

35. Komisija mano, kad Prancūzija nesilaikė savo pareigos nedelsiant ir veiksmingai susigrąžinti neteisėtą pagalbą. Prancūzija nesusigrąžino nė vienos sumos. Ji taip pat nesiėmė jokių realaus šių sumų susigrąžinimo veiksmų. Prancūzija neįrodė, kad buvo visiškai neįmanoma susigrąžinti neteisėtą pagalbą. Priešingai, jos elgesys buvo toks, kuris pasireiškė lojalaus bendradarbiavimo pagal EB 10 straipsnį pareigos nesilaikymu.

36. Prancūzija atsikerta, kad ji ėmėsi kelių veiksmų sumoms pagal sprendimą susigrąžinti. Per visą procesą ji pabrėžė ir paaiškino sunkumus, su kuriais jos institucijos susidūrė. Šie sunkumai lėmė situaciją, kurioje iki šiol buvo visiškai neįmanoma susigrąžinti neteisėtą pagalbą. Prancūzija tvirtina, kad ji aktyviai siekė susigrąžinti pagalbą; kad Komisija rimtai neįvertino sunkumų, su kuriais susidūrė Prancūzija, ir kad ji laikėsi pareigų pagal EB 10 straipsnį.

37. Komisija ir Prancūzija pateikė visas rašytiniame procese numatytas pastabas. Teismo posėdis nebuvo surengtas.

Valstybių narių pareigos

Pareigos pobūdis

38. Valstybės narės iš principo privalo susigrąžinti neteisėtą valstybės pagalbą. Ši bendra pareiga išplaukia iš EB 88 straipsnio 2 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999. Individualus sprendimas, kuriuo pripažįstama, kad tam tikros formos valstybės pagalba yra neteisėta, nustato konkretesnę pareigą valstybei narei, kuriai jis skirtas. Sprendimas privalomas adresatui.

39. Šios pareigos, esant galimybei, padeda atkurti *status quo* ir panaikinti antikonkurencinę naudą iš neteisėtos valstybės pagalbos [14].

40. Prancūzija yra šio Sprendimo adresatė. Nors Sprendimas nenustato konkretaus termino, per kurį turi būti susigrąžinta neteisėta pagalba, juo buvo reikalaujama iš Prancūzijos atlikti susigrąžinimą „nedelsiant“ (5 straipsnis). Šalys sutaria, kad joks susigrąžinimas nebuvo atliktas prieš Komisijai pradedant šį procesą. Todėl Prancūzija neįvykdė Sprendime numatytos *rezultato* pareigos.

41. Sprendimo 5 straipsnis taip pat numato pareigą *būdo*, kaip tas rezultatas turi būti pasiektas, atžvilgiu. Jis reikalauja, kad Prancūzija imtųsi „visų būtinų priemonių“, ir nurodo, kad susigrąžinimas turi būti „atliktas nedelsiant ir laikantis nacionalinės teisės procedūrų, jei jos leidžia greitą ir veiksmingą (Sprendimo) įgyvendinimą.“ [15]

42. Mano nuomone, detali būdo, kuriuo valstybė narė siekia atlikti susigrąžinimą, analizė yra nereikšminga, kai aptariama valstybė narė apskritai yra neįvykdžiusi pareigos rezultato atžvilgiu.

14 — Byla C-419/06, *Komisija prieš Graikiją*, 2008, 53 ir 54 punktai ir ten nurodyta teismo praktika.

15 — Numatydamas šias pareigas Sprendimo 5 straipsnis iš esmės atkartoja Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnį, kuris įpareigoja valstybes nares įgyvendinti sprendimą nedelsiant ir veiksmingai, susigrąžinant neteisėtai kaip valstybes pagalba sumokėtas sumas. Teisingumo Teismas ne kartą pabrėžė būtinybę nedelsiant ir veiksmingai įgyvendinti nagrinėjamą sprendimą. Žr. bylą C-209/00, *Komisija prieš Vokietiją*, 2002, Rink. p. I-11695, 33 ir 34 punktai; bylą C-232/05, *Komisija prieš Prancūziją*, 2006, Rink. p. I-10071, 49 ir 50 punktai ir 14 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 57–61 punktus.

Prieštaravimas dėl visiško negalėjimo susigrąžinti pagalbą

43. Teisingumo Teismas ne kartą yra pasakęs, kad tik visiškas negalėjimas pateisina neteisėtos valstybės pagalbos nesusigrąžinimą [16]. Teisingumo Teismas aiškina tokią išimtį siaurai, nesutikdamas, kad „vien vidaus sunkumų baimė“ lemia visišką negalėjimą [17].

44. Svarbu pabrėžti, kad išimtis dėl visiško negalėjimo susigrąžinti pagalbą susijusi su rezultatu, kurį reikia pasiekti: susigrąžinti neteisėtą pagalbą. Jei ja galėtų būti remiamasi būdo, kuriuo susigąžinimas turi būti atliktas, atžvilgiu, valstybei narei būtų per lengva pasirinkti neteisėtos pagalbos susigrąžinimo procedūrą, kuri yra neįmanoma, ir tada teigti, kad ji yra atleista nuo pareigos susigrąžinti pagalbą.

45. Kai kurios papildomos pareigos atsiranda, kai valstybė narė susiduria su sunkumais susigrąžinant pagalbą. Todėl Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad visiško negalėjimo įvykdyti sąlyga neįvykdyta, jeigu valstybė narė tik informuoja Komisiją apie teisinius, politinius ar praktinius sunkumus, kuriuos sukelia sprendimo vykdymas, tačiau nesiima jokių realių priemonių pagalbai susigrąžinti iš nagrinėjamų bendrovių ir nepasiūlo Komisijai alternatyvių šio sprendimo įvykdymo taisyklių, kurios leistų pašalinti šiuos sunkumus. Valstybė narė gali remtis išimtimi dėl visiško negalėjimo, tik jei ji atkreipė Komisijos dėmesį apie šias problemas *ir* bandė išspręsti sunkumus, su kuriais susidūrė [18].

46. Todėl valstybė narė negali tvirtinti, kad „ji padarė viską, ką galėjo“ susigrąžinant nagrinėjamas sumas, nebent aplinkybės lemia *objektyvų visišką negalėjimą* [19]. Ji negali grįsti šios išimties savo subjektyviu negalėjimo suvokimu.

16 — 14 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 39 punktas ir ten nurodyta teismo praktika.

17 — Byla C-404/00, *Komisija prieš Ispaniją*, 2003, Rink. p. I-6695, 55 punktas.

18 — Žr. neseniai priimto 14 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 40 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką.

19 — Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad valstybė narė negali remtis jos teisės sistemos ypatumais siekdama pagrįsti visišką negalėjimą. Žr. bylą 225/86, *Komisija prieš Italiją*, 1988, Rink. p. 2271, 10 punktą ir bylą C-183/91, *Komisija prieš Graikiją*, 1993, Rink. p. I-3131, 17 punktą. Išvados byloje, minėtoje 15 išnašoje, *Prancūzija prieš Komisiją* 72 punkte generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer atmetė (mano nuomone, visiškai teisingai) argumentą, kuris tikriausiai netiesiogiai grindžiamas apribojimais, išplaukiančiais iš aptariamos valstybės narės teisės sistemos.

Pareiga pagal EB 10 straipsnį

47. EB 10 straipsnyje numatyta bendra sąžiningo valstybių narių bendradarbiavimo pareiga.

48. Paprastai tokia pareiga taikoma ir kai valstybė narė susiduria su sunkumais susigrąžinant neteisėtą pagalbą. Speciali pareiga vykdyti sprendimą, susijusį su valstybės pagalbos susigrąžinimu, ir bendresnė pareiga pagal EB 10 straipsnį yra glaudžiai susijusios; EB 10 straipsnis apibrėžia būdą, kaip valstybė narė privalo veikti vykdant susigrąžinimo procesą [20].

49. Teisingumo Teismas aiškiai išreiškė nuomonę dėl reikalavimų, išplaukiančių iš EB 10 straipsnio, jei (arba kada) valstybė narė susiduria su sunkumais susigrąžinant neteisėtą valstybės pagalbą. Byloje *Komisija prieš Ispaniją* Teisingumo Teismas nusprendė, kad „<…> valstybė narė, vykdydama Komisijos sprendimą valstybės pagalbos srityje, susidūrusi su nenumatytais ir nenumatomais sunkumais, arba sužino Komisijos nenumatytas pasekmes, turi pateikti šias problemas pastarosios vertinimui, pasiūlydama tinkamus nagrinėjamo sprendimo pakeitimus. Tokiu atveju, remiantis nuostata, numatančia valstybėms narėms ir Bendrijos institucijoms abipuses lojalaus bendradarbiavimo pareigas, kuria grindžiamas EB 10 straipsnis, Komisija ir atitinkama valstybė narė turi sąžiningai bendradarbiauti tam, kad įveiktų sunkumus visiškai laikydamosi EB sutarties nuostatų, visų pirma susijusių su pagalba“. [21]

50. Todėl aš Prancūzijos institucijų veiklą išnagrinėsiu dviem etapais. Pirma, ar Prancūzija įrodė, kad ji visiškai negalėjo susigrąžinti neteisėtos pagalbos? Antra, ar Prancūzija įvykdė pareigas pagal EB 10 straipsnį, kai ji ieškojo būdų, kaip išspręsti sunkumus, su kuriais ji susidūrė?

20 — Tai yra nusistovėjusi teismų praktika pradedant byla 52/84, *Komisija prieš Belgiją*, Rink. 1986, p. 89, 16 punktas. Neseniai tai buvo patvirtinta byloje C-415/03, *Komisija prieš Graikiją*, Rink. 2005, p. I-3875, 42 punktas.

21 — Byla C-499/99, *Komisija prieš Ispaniją*, 2002, Rink. p. I-6031, 24 punktas.

Tariamas visiškas negalėjimas susigrąžinti neteisėtą pagalbą

51. Prancūzija nurodė keletą specifinių aplinkybių, kurios, jos teigimu, sukūrė visiško negalėjimo susigrąžinti pagalbą situaciją.

52. Pirma, Prancūzija teigia, kad buvo visiškai neįmanoma nustatyti pagalbos gavėjų, kurie pagalbą gavo iki 1993 mokestinių metų pabaigos, nes finansiniai dokumentai yra saugomi tik dešimt metų. Komisija pritarė šiam argumentui. Tokios pagalbos susigrąžinimas nėra Komisijos ieškinio dalykas [22].

53. Antra, Prancūzijos institucijos nustatė 204 bendroves, kurios nutraukė veiklą po to, kai gavo pagalbą pagal perėmimo pagalbos schemą. Prancūzija teigia, kad yra visiškai neįmanoma įgyvendinti susigrąžinti įpareigojantį sprendimą šių bendrovių atžvilgiu.

54. Kai bendrovė paprasčiausiai dingsta palikdama tik tuščią įrašą bendrovių registre, praktiškai tampa neįmanoma susigrąžinti neteisėtą pagalbą. Tačiau, kai bendrovė bankrutuoja, pareiga grąžinti neteisėtą pagalbą gali būti įtraukta į skolinių įsipareigojimų sąrašą. Teisingumo Teismas konstatavo, kad iš principo to pakanka *status quo* atstatyti ir pašalinti iš suteiktos pagalbos išplaukiantį konkurencijos iškraipymą [23].

55. Kai bendrovė likviduojama teismine tvarka ir į neteisėtą pagalbą atsižvelgia teismas tai darydamas, pareiga grąžinti neteisėtą pagalbą bus įvykdyta (jei bendrovė turi pakankamai turto grąžinti pagalbą) arba pasibaigs bendrovei bankrutavus ir taip bus pašalintas konkurencijos iškraipymas.

56. Teisingumo Teismas konstatavo, kad kai pagalbos gavėjas tęsia veiklą ir jo turtas

22 — Prancūzija gali remtis visiško negalėjimo išimtimi tik finansinių dokumentų, kurie *Sprendimo įsigaliojimo momentu* jau buvo sunaikinti pasibaigus dešimties metų išsaugojimo pareigai, atžvilgiu. Todėl finansiniai dokumentai už 1994 mokestinius ir vėlesnius metus privalo būti laikomi prieinamais Prancūzijos institucijoms pradėjus susigrąžinimo procesą.

23 — Byla C-277/00, *Vokietija prieš Komisiją*, 2004, Rink. p. I-3925, 85 punktas ir ten nurodyta teismo praktika.

parduodamas kitai bendrovei [24], valstybė narė privalo įsitikinti, kad pirkėjas šį turtą pirko rinkos sąlygomis [25] neturėdamas tikslo išvengti pareigos grąžinti neteisėtą pagalbą.

57. Komisija pastabose rėmėsi byloje C-390/98 *Banks* [26] išdėstytais kriterijais, kurie neapima vertinimo, ar pardavimas buvo atliktas siekiant išvengti pareigos grąžinti neteisėtą pagalbą. Tačiau ši konkreti byla buvo susijusi su akcijų pardavimu. Nagrinėjama byla yra susijusi su turtu, ir tinkami kriterijai yra tie, kurie įtvirtinti byloje *Vokietija prieš Komisiją*. Šiame sprendime Teisingumo Teismas taikė požiūrį, kurio laikėsi byloje *Banks* [27], tačiau jį pakeitė atsižvelgdamas į turto pardavimo, o ne akcijų, ypatumus [28] ir taikė šį pakeistą požiūrį turto pardavimui [29]. Nematau jokių priežasčių nukrypti nuo požiūrio, taikyto byloje *Vokietija prieš Komisiją*.

58. Prancūzija tvirtina, kad kartais neįmanoma nustatyti, ar pareigą grąžinti neteisėtą pagalbą turi pagalbos gavėja ar bendrovė, kuri nusipirko turtą. Tam tikromis aplinkybėmis parduotas turtas gali būti toks neįprastas, kad negalima rasti jokio palyginamojo elemento ir taip nustatyti hipotetinės šio turto rinkos kainos.

59. Negaliu pritarti šiam argumentui.

60. Teisingumo Teismas nepritarė teiginiui, kad ypatinga situacija gali kelti neįveikiamų problemų [30]. Be to, būtų (greičiausiai) pakankamai neįprasta, kad perleistas turtas būtų tikrai ypatingas. Jei tai yra tik hipotetinis prieštaravimas, Prancūzija negali juo remtis. Prancūzija neįrodė, kad tokios aplinkybės egzistuoja bet kurios, daugumos ar visų nagrinėjamų bendrovių atžvilgiu.

24 — Arba bendrovėms (jei daugiau nei viena bendrovė nusipirko turtą, tai neturi įtakos analizei, net jei padaugėja praktinių sunkumų, su kuriais susiduriama nustatant skolininkus).

25 — 23 išnašoje minėto sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* 86 punktas.

26 — Byla C-390/98, 2001, Rink. p. I-6117.

27 — Sprendimo 80 punktas.

28 — Sprendimo 86 punktas.

29 — Sprendimo 92 ir 93 punktai.

30 — Byloje C-328/99, *Italija ir SIM 2 Multimedia prieš Komisiją*, 2003, Rink. p. I-4035, Teisingumo Teismas išnagrinėjo Komisijos atliktą rinkos sąlygų peržiūrėjimą. Jis rėmėsi hipotetiniu „privačiu investuotoju“ siekdamas įvertinti realaus aptariamo investuotojo veiksmus (sprendimo 37–40 punktai) ir pritarė, kad sumokėtą kainą turi įvertinti nepriklausomas ekspertas (sprendimo 72 punktas).

61. Prancūzija taip pat neįrodė, kad jos institucijoms trūksta priemonių ištirti tokį pardavimą arba kad tokį tyrimą buvo bandoma atlikti. Aš priduriu, kad jei kompetentingos institucijos nustatytų bendrovėms, įsigyjančioms turtą, įrodinėjimo naštą, kad pardavimas vyko normaliomis rinkos sąlygomis, galėtų būti imamasi būtinų priemonių individualiems sandoriams įvertinti.

62. Prancūzija taip pat teigia, kad kai turto pirkėjas nebuvo tikras dėl atsakomybės už valstybės pagalbą pirkimo momentu, jis negali būti laikomas įpareigotu grąžinti neteisėtą pagalbą, net jei pardavimo kaina buvo žemesnė už rinkos kainą. Prancūzija tvirtina, kad ieškiniui dėl tokios pagalbos susigrąžinimo iš pirkėjo nėra teisinio pagrindo nacionalinėje teisėje.

63. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, tai padrąsintų pirkėjus vengti būti informuotiems apie tokią atsakomybę. Be to, teisinio susigrąžinimo pagrindo nacionalinėje teisėje nebuvimas negali prilygti visiškam negalėjimui susigrąžinti.

64. Prieš tai minėtas konkrečias situacijas aš vertinu kaip priskiriamas vidaus sunkumų kategorijai. Todėl Prancūzija šiuo požiūriu neįrodė visiško negalėjimo susigrąžinti pagalbą.

65. Prancūzijos bendresni argumentai dėl negalėjimo susigrąžinti pagalbą grindžiami prielaida, kad ji turi teisę remtis kiekviename pagalbos susigrąžinimo etape atsiradusiais sunkumais, kurie sulėtino procesą. Kaip minėjau prieš tai [31], į būdą, kuriuo valstybė narė organizavo susigrąžinimo procesą, negali būti atsižvelgiama vertinant visišką negalėjimą susigrąžinti, jei ji faktiškai iš viso nesusigrąžino neteisėtos pagalbos.

66. Imdamasi Sprendimo įgyvendinimo veiksmų Prancūzija faktiškai nustatė daugumą pagalbos gavėjų, privalančių grąžinti neteisėtą pagalbą. Ji nustatė pinigų sumą, kurią kiekvienas pagalbos gavėjas yra skolingas. Aš nematau jokios realios priežasties – o juo labiau neįveikiamos kliūties, – kurios trukdo Prancūzijos institucijoms išsiųsti pagalbą grąžinti įpareigojančius raštus pagalbą gavusiems subjektams.

31 — 42 punkte.

67. Todėl iš to aš darau išvadą, kad Prancūzija nepaneigė Komisijos kaltinimų ir neįrodė visiško negalėjimo susigrąžinti pagalbą, suteiktą bendrovėms nuo 1994 mokestinių metų. Todėl Prancūzija neįvykdė pareigų, numatytų Sprendimo 5 ir 6 straipsniuose ir (kaip neišvengiama pasekmė) – EB 249 straipsnio ketvirtoje dalyje.

EB 10 straipsnis

68. Lojalaus valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimo vykdant susigrąžinimo procesą pareiga išplaukia iš būtinybės užtikrinti greitą ir veiksmingą sprendimo įgyvendinimą ir sumų, sumokėtų kaip neteisėta pagalba, susigrąžinimą.

69. Sprendimas buvo priimtas 2003 m. gruodžio 16 dieną. Prancūzijos institucijos nesusigrąžino nė vienos neteisėtos pagalbos. Taip pat veiksmai, kurių buvo imtasi, nebuvo veiksmingi pagalbai susigrąžinti.

70. Prancūzijos požiūris į privalomas grąžinti sumas labiau buvo panašus į priešingą požiūrį nei tas, kuris būtų leidęs greitą bent jau iš dalies neteisėtos pagalbos susigrąžinimą.

71. Pirmiausia Prancūzijos institucijos skyrė daug laiko ir pastangų sumažindamos tiek bendrovių skaičių, kurios būtų įpareigotos grąžinti sumas, tiek sumas, kurios turėtų būti grąžintos. Tačiau jokių pastangų nebuvo padaryta siekiant susigrąžinti pagalbą iš pagalbos gavėjų, kurie iš pat pradžių buvo aiškiai identifikuoti kaip didelių sumų skolininkai [32].

72. Antra, Prancūzija pasirinko taikyti *ad hoc* susigrąžinimo procedūrą, kuri reikalavo, kad pagalbos gavėjai aktyviai dalyvautų ir bendradarbiautų per susigrąžinimo procesą. Nenuostabu, kad jos (bandymas) panaudoti tokią procedūrą sukėlė įvairių problemų. Nagrinėjami pagalbos gavėjai nenorėjo identifikuoti savęs ir leisti prieiti prie bendrovės sąskaitų ir kitos jų turimos informacijos. Kai pagalbą grąžinti įpareigojantys raštai bus nusiųsti, labai tikėtina, kad atsiras kitų sunkumų [33].

32 — T. y. 55 bendrovės, kurios skolingos kiekviena po daugiau nei 1 milijoną eurų ir kurios buvo identifikuotos iki 2005 m. kovo mėnesio.

33 — Komisija išreiškė abejones dėl tariamo bendradarbiavimo būtinumo. Konkrečiai kalbant, Komisijai kyla klausimas, ar buvo būtina *visoms* bendrovėms bendradarbiauti.

73. Komisija pasiūlė, kad tokio išplėstinio bendradarbiavimo būtinumo buvo galima išvengti, jei Prancūzijos institucijos būtų paprasčiausiai pareikalavusios sumokėti mokestį, nuo kurio pagalbos gavėjai buvo iš pradžių atleisti, ir leidusios pagalbos gavėjams pateikti būtinus įrodymus, kad dalis šios sumos ar ji visa pateko į suderinamos valstybės pagalbos kategorijas, nurodytas sprendimo 2 ir 3 straipsniuose. Aš su tuo sutinku.

74. Be to, pagal Prancūzijos institucijų taikytą procedūrą prieš išsiunčiant grąžinti pagalbą įpareigojančius raštus, atrodo, buvo reikalaujama juos sugrupuoti pagal departamentus. Prancūzija nepaaiškino, kodėl tai buvo būtina.

75. Prancūzija tvirtino, kad jos institucijos buvo įpareigotos panaudoti *ad hoc* procedūrą siekianti įveikti šias dvi problemas.

76. Pirmiausia Prancūzija teigia, kad nėra tinkamo šių skolų išieškojimo teisinio pagrindo nacionalinėje teisėje. Kaip jau minėjau, šis argumentas yra nepagrįstas. Jei valstybės narės vidaus teisinėje sistemoje trūksta būtinų mechanizmų, įgalinančių įvykdyti įsipareigojimus pagal Bendrijos teisę, būtent valstybės narės privalo jas įtvirtinti. Tai loginė sprendimų privalomojo pobūdžio pasekmė pagal EB 249 straipsnį.

77. Antra, Prancūzija teigia, kad šios skolos negali būti išieškotos taikant procedūras, kurios yra naudojamos išieškant įprastas mokesčių skolas, nes tokiu atveju būtų taikomas trejų metų senaties terminas. Todėl turėjo būti taikoma *ad hoc* procedūra, o tokia procedūra reikalauja pagalbos gavėjų bendradarbiavimo.

78. Aš nepritariu šiam argumentui. Bendrijos teisė įpareigoja Prancūziją susigrąžinti neteisėtą pagalbą neatsižvelgiant į tai, ar ji pagal nacionalinę teisę yra laikoma mokesčių skola. Valstybė narė negali išvengti savo pareigos susigrąžinti neteisėtą pagalbą remdamasi pagalbos gavėjų teisėtais lūkesčiais [34].

79. Jei Prancūzijos institucijos mano, kad nacionalinė teisė įpareigoja jas taikyti *ad hoc* procedūrą, jos turi taikyti tą, kuri lemia greitą ir veiksmingą neteisėtos pagalbos išieškojimą. *Ad hoc* formos procedūra nebūtinai reiškia, kad naudojama procedūra, kuri reikalauja pagalbos gavėjų bendradarbiavimo. Prancūzijos institucijos yra laisvos pasirinkti, kokią susigrąžinimo procedūrą naudoti, atsižvelgiant į jų viršesnę pareigą naudoti tą, kuri leistų Prancūzijai įvykdyti savo įsiparei-

34 — Byla C-372/97, *Italija prieš Komisiją*, 2004, Rink. p. I-3679, 112 punktas.

gojimus. Tačiau panašu, kad pasirinkta procedūra viena prabuvo neveiksminga ir lėmė sunkumus, kuriems išspręsti Prancūzija nedėjo realių pastangų. Tokį požiūrį sunku vertinti kaip atitinkantį EB 10 straipsniu reikalaujamo bendradarbiavimo dvasią.

80. Taip pat pažymiu, kad Prancūzija siekia teikti naujas pagalbas pagalbos gavėjams, kurie buvo nustatyti esantys skolingi mažiau nei 200 000 eurų [35], taip pasinaudojant tuo, kad per metus, kurie praėjo nuo pranešimo apie sprendimą iki šio proceso pradžios, *de minimis* riba buvo padidinta nuo 100 000 eurų iki 200 000 eurų. Toks požiūris juo labiau nesustiprina valstybės narės įvaizdžio kaip veikiančios vadovaujantis lojalaus bendradarbiavimo principu.

81. Neginčijama, kad Prancūzija neįvykdė pareigos pateikti informaciją per Sprendimo 6 straipsnyje nustatytą terminą. Nors Komisija nenustatė tikslaus termino pareigai susigrąžinti pagalbą pagal Sprendimo 5 straipsnį, tačiau ji per užsitęsusius susirašinėjimus su Prancūzijos institucijomis nustatė kelis terminus [36]. Nė vieno nebuvo laikytasi.

82. Tai, kad nuo tada, kai Komisija pradėjo procesą – prieš trejus metus ir keturis mėnesius nuo tos dienos, kada buvo paskelbtas sprendimas, – nė cento pirmos pagalbos nebuvo susigrąžinta, taip pat daug ką pasako.

83. Todėl darau išvadą, kad Prancūzija taip pat neįvykdė pareigų pagal EB 10 straipsnį.

35 — Komisijos pozicija yra ta, kad naujos pagalbos skyrimas neturėtų būti siejamas su anksčiau skirtų pagalbų, kurios buvo pripažintos neteisėtomis, grąžinimu. Kadangi šie klausimai nepriskirtini šio proceso dalykui, aš jų plačiau nekomentuosiu.

36 — Šie terminai buvo nustatyti tokia tvarka: terminas informacijai apie siūlomas susigrąžinimo priemones pateikti (2004 m. kovo mėn. pabaiga); terminas pagalbos gavėjų, skolingų daugiau nei 1 milijoną eurų, sąrašui pateikti (2004 m. spalio 1 d.); terminas pagalbos susigrąžinimo tvarkaraščiui pateikti (2005 m. kovo 1 d.); pagalbos susigrąžinimo pradžios terminas (2005 m. balandžio 1 d.); naujas terminas informacijai pateikti (2005 m. birželio vidurys); terminas raštams, įpareigojantiems grąžinti pagalbą, pateikti (2006 m. vasario pradžia) ir terminas pagalbos gavėjų, skolingų daugiau nei 100 000 eurų, sąrašui pateikti (2006 m. birželio 7 d.). Prancūzija pasiūlė savo terminą raštams, įpareigojantiems grąžinti pagalbą, pateikti (2006 m. gegužės 31 d.), kurio ji taip pat nesilaikė.

Išvada

84. Todėl Teisingumo Teismui siūlau pripažinti, kad, nesusigrąžinusi su sunkumais susidūrusių įmonių veiklą perėmusioms bendrovėms suteiktų sumų, Prancūzija neįgyvendino Komisijos sprendimo 2004/343/EB ir neįvykdė pareigų pagal Sprendimo 5 ir 6 straipsnius ir EB 249 straipsnio ketvirtąją pastraipą bei EB 10 straipsnį.